

شلیک تیر خلاص امپراتوری عثمانی

90 سال پیش در روز 10 اوت سال 1920 میلادی در سور نخستین پیمان میان نیروهای متفق و امپراتوری عثمانی امضا شد. برای تنبیه امپراتوری عثمانی که در جنگ جهانی اول در کنار امپراتوری آلمان و امپراتوری اتریش مجارستان وارد جنگ شده بود...

90 سال پیش در روز 10 اوت سال 1920 میلادی در سور نخستین پیمان میان نیروهای متفق و امپراتوری عثمانی امضا شد. برای تنبیه امپراتوری عثمانی که در جنگ جهانی اول در کنار امپراتوری آلمان و امپراتوری اتریش مجارستان وارد جنگ شده بود، براساس پیمان سور قلمروی این امپراتوری به منطقه آناتولی که اهالی آن منحصرأ ترک‌تبار بودند، محدود شد. این شلیک تیر خلاص برای پایان حیات امپراتوری عثمانی محسوب می‌شد.

در آن هنگام، بریتانیایی‌ها و فرانسوی‌ها تنگه‌های داردانل و بسفور و شهر استانبول را تصرف خود داشتند. همچنین براساس پیمان سور پیش‌بینی شده بود، ساحل غربی آناتولی به یونانی‌ها داده شود و نیز یک ارمنستان بزرگ مستقل و یک منطقه خودمختار کردنشین در بخش‌های شرقی آناتولی ایجاد شوند. به عبارت دیگر حتی سرزمین باستانی عثمانی نیز تجزیه می‌شد. سرزمین‌های عرب‌نشین امپراتوری عثمانی به نوبه خود تحت قیمومت بریتانیا و فرانسه درآمدند. پیمان خفت‌بار سور موجب ظهور جنبش ملی‌گرایان ترک شد.

ملی‌گرایان و بخش اعظم نیروهای ارتش علیه سلطان محمد ششم دست به شورش زدند. یونانی‌ها با چراغ سبز متفقین از موقعیت سود جسته تا آناتولی را اشغال کنند. آنها نیروهای ملی‌گرای ترک را تا رودخانه ساکاریا که به دریای مرمره می‌ریزد، عقب راندند. اما نیروهای ملی‌گرای ترک ابتدا با کمک بلشویک‌های روسیه کشور جدیدالتاسیس ارمنستان بزرگ را از بین برده و قلمروی آرامنه محدود به سرزمین کوچک ارمنستان امروزی در ناحیه قفقاز شد. سپس نوبت به یونانی‌ها رسید. در ماه اوت سال 1921 میلادی نیروهای ملی‌گرای ترک پس از یک نبرد سه هفته‌ای یونانی‌ها را از رودخانه ساکاریا عقب رانده و آنگاه در 30 اوت سال 1923 میلادی موفقیت آنها در جنگ دوملویینار کامل شد. نیروهای یونانی به سوی دریای اژه عقب‌نشین کردند. سرانجام نیروهای ملی‌گرای ترکیه در 24 ژوئیه سال 1923 میلادی در شهر لوزان سوئیس پیمان جدیدی را با متفقین امضا کردند. براساس پیمان جدید، ترک‌ها تنگه‌های داردانل و بسفور، شهر استانبول، بخش اروپایی ترکیه و نیز ساحل شرقی دریای اژه را بازپس گرفته و منطقه خودمختار کردها منحل شد.

سلطان محمد ششم که اعتبارش را با پذیرش قرارداد سور از دست داده بود منتظر بازگشت ملی‌گرایان نشده و در روز 17 نوامبر سال 1923 میلادی به یک کشتی جنگی بریتانیا در بندر استانبول پناهنده شد.

به این ترتیب، در روز 10 اوت سال 1920 میلادی در سور نخستین پیمان میان نیروهای متفقین و امپراتوری عثمانی امضا شد. براساس این پیمان خفت‌بار خاک امپراتوری عثمانی محدود به بخش‌هایی از سرزمین اصلی عثمانی‌ها آناتولی گردید. امضای این پیمان موجب ظهور جنبش ملی‌گرایان ترک شد.

این شلیک تیر خلاص برای پایان حیات امپراتوری عثمانی محسوب می‌شد که سرانجام در روز 23 اکتبر سال 123 میلادی حکومت امپراتوری عثمانی ملغی شده و در ترکیه حکومت جمهوری برقرار گردید.

بهرام افتخاری